

Vyhlášení Cen Nakladatelství Academia a Studentské soutěže Nakladatelství Academia

Vyhlášení 16. ročníku Cen Nakladatelství Academia a 12. ročníku Studentské soutěže se konalo 3. října 2024 v budově Akademie věd ČR na Národní třídě v Praze.

● **Původní vědecká nebo populárně-naučná práce** – publikace Mileny Bravermanové, Heleny Březinové a Jany Bureš Víchové Textilie z archeologických výzkumů na Pražském hradě

● **Překlad vědecké nebo populárně-naučné práce** – Jan Kitzler za Tertullianův spis O duši

● **Slovník nebo encyklopedická publikace** – biografický slovník Dany Haškové

a kol. Osobnosti emigrace z území Ruské říše v meziválečném Československu

● **Cena za výtvarné zpracování** – Tereza Hejmová a Adéla Svobodová za přípravu díla „... a viděl jsem nové nebe a novou zemi...“ ke stejnojmenné výstavě v Plzni

● **Cena poroty a Nejprodávanější kniha z produkce Nakladatelství Academia** – Jan Makovský za publikaci Markýz de l'Hospital a Analýza nekonečně malých. Nejprodávanější knihou r. 2023 se staly Dějiny lidí od Martina Rychlíka.

● **Knihá roku** – M. Bravermanová, H. Březinová a J. Bureš Víchová Textilie z archeo-

logických výzkumů na Pražském hradě (Nakladatelství Academia a Archeologický ústav AV ČR, Praha). Křišťálovou plastiku z dílny Jana Exnara předala předsedkyně Akademie věd ČR Eva Zažímalová.

Studentská soutěž

● Vědy o neživé přírodě

Patrik Müller: Doporučovací systém pro zobrazení aktuálních zpráv a článků (Přírodovědecká fakulta Ostravské univerzity)

● Vědy o živé přírodě a chemické vědy

Jan Faltejsek: Makrocykly a komplexace velkých iontů kovů (Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy)

● Humanitní a společenské vědy

Denisa Michalínová: Světlo jako médium. Umělé světlo v českém výtvarném umění od 90. let po současnost (Filozofická fakulta Jihočeské univerzity, České Budějovice)

Vítězné diplomové práce z předchozího 11. ročníku (viz Živa 2023, 5: CLXXII) byly během vyhlášení představeny již v knižní podobě.

Více na www.academia.cz

Anketa o nejpozoruhodnější přírodovědnou knihu 2023–2024

Práce s knihami jako karetní hra

Letos tomu bylo 70 let, kdy jsem v předjaří r. 1954 připravoval svou první přednášku pro širší botanické fórum. Jako student třetího ročníku oboru Botanika, se specializací na fyziologii a anatomii rostlin na tehdejší Biologické fakultě Univerzity Karlovy, jsem si připravoval literární rešerši k tématu diplomové práce – biologickému působení rašeliny a rašeliníků. To navazovalo na hlavní téma výzkumu na naší katedře fyziologie rostlin, jímž bylo působení humusových látek na rostliny. Právě takový název a obsah jsem si zvolil i pro přednášku pro Československou botanickou společnost. Ta se tenkrát rozhodla pozvat některé členy z řad studentů, mezi nimi i mě, jako řečníky na pravidelných pondělních přednáškách v Praze. Na přípravu jsem měl čas jen o sobotách a nedělích. Využil jsem volnou místnost praktika anatomie rostlin v budově, kde sídlila katedra. V praktiku byly dvě řady stolů, na nichž byla trvale napsána čísla u celkem 32 míst pro mikroskopující studenty. Rozhodl jsem se, snad na základě zkušeností s 32 mariášovými kartami, podniknout cosi jako vykládání karet s literaturou, z níž jsem čerpal podklady. Kromě několika ještě nesvázaných nových čísel vědeckých časopisů šlo vesměs o knihy. K rešerši jsem na stolech shromáždil asi 40 knih a několik samostatných čísel časopisů. Také jsem vložil záložky u stránek s články, v nichž jsem nacházel potřebné informace. Příjmení jejich autorů jsem v abecedním pořadí napsal křídou na tabuli a ke každému jsem přidal číslo místa u stolu, kde ležela publikace od příslušného autora nebo autorky. Takto jsem si zjednodušil práci, a navíc si zajistil trochu pohybu při vyzvedávání a vrácení každé knihy zpět na její místo. Ponechávám na posouzení čtenářů, zda je či není nyní efektivnější využívat některý moderní způsob práce s literaturou v elektronické podobě. Pro mě zůstane listování v knihách a do knih svázaných časopisech velmi příjemným zážitkem, přestože je nám stále více odpírán časopisy, které vycházejí pouze elektronicky. Věřím však, že nadále, a tedy i pro r. 2024 a v něm vydané dobré knihy, platí úsloví „Knihy budtež pochváleny!“

Jan Květ

● Václav Cílek, geolog, Geologický ústav AV ČR

Vždycky jsem překvapen a okouzlen, jaké přírodovědné knihy vycházejí v cizině, a jsem moc rád, že máme alespoň nějakou, poměrně zajímavou produkci. Zaujala mne monografie Veleslava Wahla, Petra Voříška a kol. Pražské ptactvo 1800–2020. Ptáci, město, příběh hrdiny (Revolver Revue a Česká společnost ornitologická 2024), protože kombinuje městskou ekologii a její proměny s dramatickým osudem V. Wahla, navíc to je krásná kniha. Kromě knižních solitérů bych vychválil edici Galileo Nakladatelství Academia, např. s tituly Alexandry Witzeové a Jeffa Kanipa Ostrov v plamelech. Neobyčejný příběh Laki, sopky, která v 18. století zatáhla nebe nad Evropou či knihu Petera Godfrey-Smithe Jiné myslí. O původu inteligence chobotnic (v obou případech je datace 2023, ale jde mi o edici). Podobně zajímavá je edice s černými obálkami v koprodukcí Argo/Dokořán, která se kromě biologie věnuje např. matematice. V tomto roce jde např. o tituly Antonia Padilla Fantastická čísla a kde je nalézt. Kosmická výprava od nuly k nekonečnu nebo o knihu Jaroslava Petra Desatero pohybu. Zvířata na souši, ve vodě a ve vzduchu. Vůbec nejlepší je osobně projít knihkupectví, v mém případě ve Voděčkově ulici, kde je i dobrý výběr regionální literatury.

● Libor Grubhoffer, parazitolog, biochemik, virolog, ředitel Biologického centra AV ČR

1. Ivo Purš, Vladimír Karpenko: Alchymické laboratorium v obrazových a textových pramenech (Academia 2024). Úctyhodné dílo autorské dvojice je bezesporu vrcholem jejich dosavadní plodné spolupráce. Kniha vyšla současně v české i anglické mutaci, což z ní činí dílo s mezinárodním přesahem pro všechny historiky chemie a přírodních věd. Autoři ji pojednali jako manuál, který představuje alchymii ve všech možných rovinách a směrech jejího historického kontextu a vědeckého významu alchymie pro hornictví, metalurgii a z alchymie klíčící chemii. Současně je metodickou pomůckou každému, kdo se vydá na cestu odborného